ଗୀତରେ ଗୀତରେ

ଗୀତରେ
ଗୀତରେ

ଅଗ୍ରଗାମୀ, କାଶୀପୁର, କୋରାପୁଟ (ଓଡ଼ିଶା)

ଗୀତରେ ଗୀତରେ

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବସ୍ୱତ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ

ପ୍ରକାଶକ :

ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ, ଅଗ୍ରଗାମୀ
କାଶୀପୁର, ୭୬୫୦୧୫
କୋରାପୁଟ (ଓଡ଼ିଶା)

ମୁଦ୍ରଣ :

ଧ୍ୟାନଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେସ
ନୂଆବଜାର, କଟକ-୪

ମୂଲ୍ୟ :

ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

:- ସୂଚୀପତ୍ର :-

ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର	୧
ଏକ ହୁଅ	୩
ଜୀବନଯାକ (କାଠ)	୫
ଡଙ୍ଗର ଦେଖ	୭
ଭାବଛ ଥରେ	୯
ଧମାକ୍ ଧମ୍	୧୧
ସବଂତ୍ ଜଲ	୧୩
କାହାର ଶବଦ (ଡାକ) କେମିତ	୧୫
ଗୀତର ଅରଥ କୁହ	୧୭
ସାଙ୍ଗ ହେ ଚାଲ ବଣକୁ ଯିବା	୧୯
ଠେକୁଆକୁ ଶୋଷ	୨୧
ପାଞ୍ଚଟି ରଙ୍ଗ	୨୩
ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼	୨୫
ଓ୍ଧାଡେ ଆଷାଢ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ	୨୭
ଡଗର ଗୀତ	୨୭
ପାଣି	୨୮
ଗଛ ଗଛ	୩୧
କହିବ କଥା	୩୩
ଗଛର ଗୁଣ	୩୫
ବେଙ୍ଗବାବାଙ୍କ ମଠ	୩୭
ରାତରେ ପଢ଼ିବା ପାଠ	୩୯
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି	୪୦
ବାରମାସୀ ଗୀତ	୪୧

ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର

ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ନାଆଁଟି ଶୁଣ
ଏହି ନାଆଁର ତ ବହୁତ ଗୁଣ
ଏହି ଦିନ ଆମେ ଦେଶରୁ ତଡ଼ିଲୁ
ଗୋରା ସାହେବଙ୍କୁ ଜାଣ ॥

ଦେଶ ସୁଆଧୀନ ହେଲା
ଜାଣରେ ମୋ ଦେଶ ପିଲା
ନିଜ ଦେଶ କାମ କରିଯିବୁ
ସ୍ୱାଧୀନତା କହିଗଲା ॥

ଆଜିରେ ପରଜା ହଲା
ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲା
ଲେଖି ପଢ଼ିବାକୁ ସବୁ ଜାଣୁଅଛି
ଆଜି ସିଏ ସୁନା ପିଲା ॥

ଆମେରେ ସଭିଏଁ ଏକ
ରଖିବା ଦେଶର ଟେକ
ବୁଆ ଅଜାପର ରହିବାନି ଆମେ
ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଲୋକ ॥

ମନରେ ଚେତନା ରଖି
ଶରଧାରେ ଯିବା ଶିଖି
ସବୁ କାମେ ଆମେ ଆଗଭୁର ହେବା
ନ ପାରିବେ କେହି ଠକା ॥

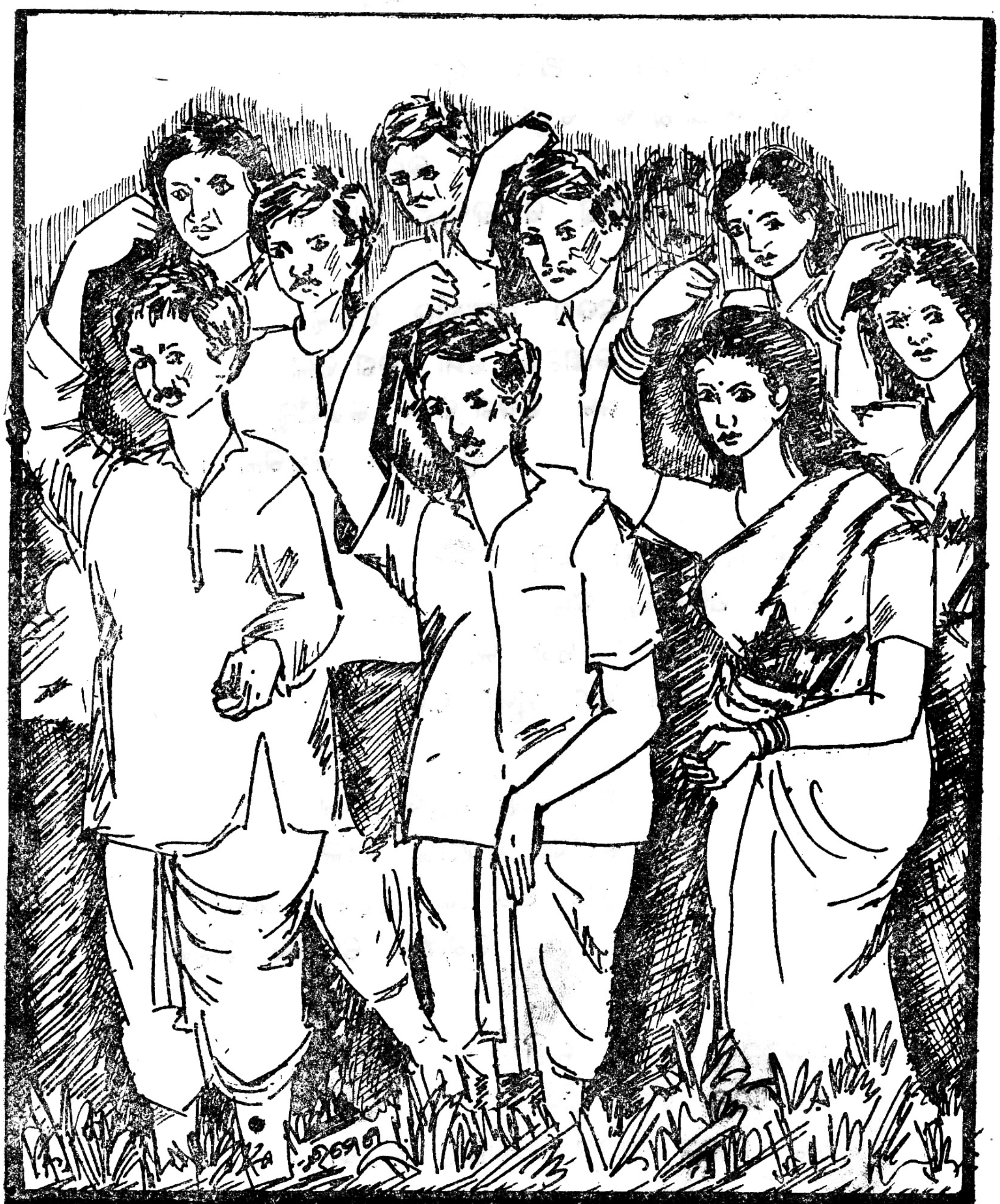

ଏକ ହୁଅ

ଏକ ହୁଅ ଭାଇ ଏକ ହୁଅ,
ଗରିବ ମୂଲିଆ ଏକ ହୁଅ
ଏକତା ହୋଇଣ ସଂଗଠନ କରି
ନିଜ ଗୋଡ଼େ ନିଜେ ଠିଆ ହୁଅ ॥ ଏକ ହୁଅ —

ଶହେରୁ ପଞ୍ଚାଶୀ ଏକାଠି ହେବା
ଶୋଷଣ ଦୁର୍ନୀତି ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦେବା
ମନବଳ ଆଉ ବାହୁବଳ ନେଇ
ସଂଗଠନ ପାଇଁ ସଜ ହୁଅ ॥ ଏକ ହୁଅ —

ଲନ୍ଦା ମହୁଲି. ଆଉ ବେଶୀ ମଦ
ଗୁଡ଼ାଖୁ, ଧୁଙ୍ଗିଆ ନିଶା ଦରବ
ସର୍ବେ ମିଳି ଭାଇ ନିଶା ଛାଡ଼ିଦେବା
ଆଗକୁ ସଞ୍ଚୟ କରିଯାଅ ॥ ଏକ ହୁଅ —

ଯେତେ ଆସଇ ସରକାରୀ ଧନ
ଅଧା ଖାଆନ୍ତି ଧନୀ ମହାଜନ
ଗରିବ ଛାଡୁଛି ହୋ-ହୋ ରଡ଼ି
ଭାବଛ କି ଭାଇ କେବେ ଲୁହ ? ଏକ ହୁଅ —

ଆମେ ସବୁ ମିଶି ପାଠ ପଢ଼ିବା
ଶିକ୍ଷା ଚେତନାକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବା
ରାତି ଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ରେ ଭାଇ
ସମବାୟରେ ସାମିଲ ହୁଅ ॥ ଏକ ହୁଅ —

ଅଣ୍ଡିରା ମାଈଝୀ ଏକାଠି ହେବା
ଭଲ ଲୋକ ହୋଇ କଳି ଭାଙ୍ଗିବା
ମା' ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ି
ଦେଶ ପାଇଁ କିଛି କରିଯାଅ ॥ ଏକ ହୁଅ —

RAMESH

ଜୀବନ-ଯାକ (କାଠ)

କାଠ କାଠ କାଠ ସବୁର ମୂଳେ କାଠ
ଜନମେ କାଠ ମରଣେ କାଠ ଜୀବନ ଯାକ କାଠ ॥
ଜନମ ହେଲୁ ଘରର କଣେ କାଠ ହେଲା ଲୋଡ଼ା
ଯେଉଁ ଦିନ ତୁ ଚାଲି ଶିଖିଲୁ ଗାଡ଼ି ହୋଇଲା ଲୋଡ଼ା ॥
ଚାଷ ବାସ ସବୁକୁ କାଠ ଜଙ୍ଗଲ ଥିଲେ କାଠ
ଲଙ୍ଗଳ କାଠ ଯୁଆଳି କାଠ କାଠ ଟାଙ୍ଗିଆ ବେଣ୍ଟ ॥
ପାଞ୍ଚ ପୁରି ଛଅ ପଶିଲା ଇସ୍କୁଲ ଗଲା ଛୁଆ
ଗୁରୁ ଧରିଲେ ହାତକୁ ଟାଣି ସିଲଟରେ ଖଡ଼ି ଛୁଆଁ ॥
ବେଶୀ ବେଶୀ ଯେ ପାଠ ପଢ଼ିଲା ହାତେ ଧରିଲା ବହି
କେଉଁଥିରେ ଯେ, କାଗଜ ତିଆରି କିଏ ପାରିବ କହି ?
ଗାଡ଼ିରେ ସିଏ ସହର ଗଲା ଦରକାର ହେଲା କାଠ
ହାକିମ ହୋଇ କଚେରୀ ଗଲା ଦରକାର ହେଲା କାଠ ॥

କନିଆ ଆଣିଲା ହାତକୁ ଧରି କୁଟୁମ୍ବକୁ ଭୋଜି ଦେଲା
କାଠ ବିନା ରାନ୍ଧି ଖାଇବା ଦେଖିଛ କି କେବେ ଭଲା ॥
ଆରାମ ପାଇଁ ହୋଇଲା ଖୋଜା କାଠରେ ଗଢ଼ା ଖଟ
ବାବାଜୀ ହୋଇ ହାତରେ କାଠ ମୁଣ୍ଡରେ ଧରି ଜଟ ॥
ରହିବା ପାଇଁ ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ଖୋଜା ଚାଲିଲା କାଠ
ରେଳ ଗାଡ଼ିରେ ବୁଲି ଆସିଲା ଇସ୍କୁଲେ ପଢ଼ି ପାଠ ॥
ମାଘୁଆ ଶୀତେ ଦେହ ଥରିଲା ପାଖରେ ଜଳୁଛି ନିଆଁ
ଗରିବଙ୍କର କମ୍ବଳ ନାହିଁ କାଠ ଯେ ଏକା ସାହା ॥
ବୟସ ହେଲା ପାଚିଲା ବାଳ ହାତେ ଧରିଲା ବାଡ଼ି
ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ମଣିଷ ଦେଖ ଜୀବନ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ି ॥
ଜଳିଲା ଯୁଇ ହୁରୁ-ହୁରୁ ଖୋଜା ଚାଲିଲା କାଠ
ଜୀବନ ଯାକ ଲୋଡ଼ା ହେଉଛି ସେଇ ତ ଦେଖ କାଠ ॥

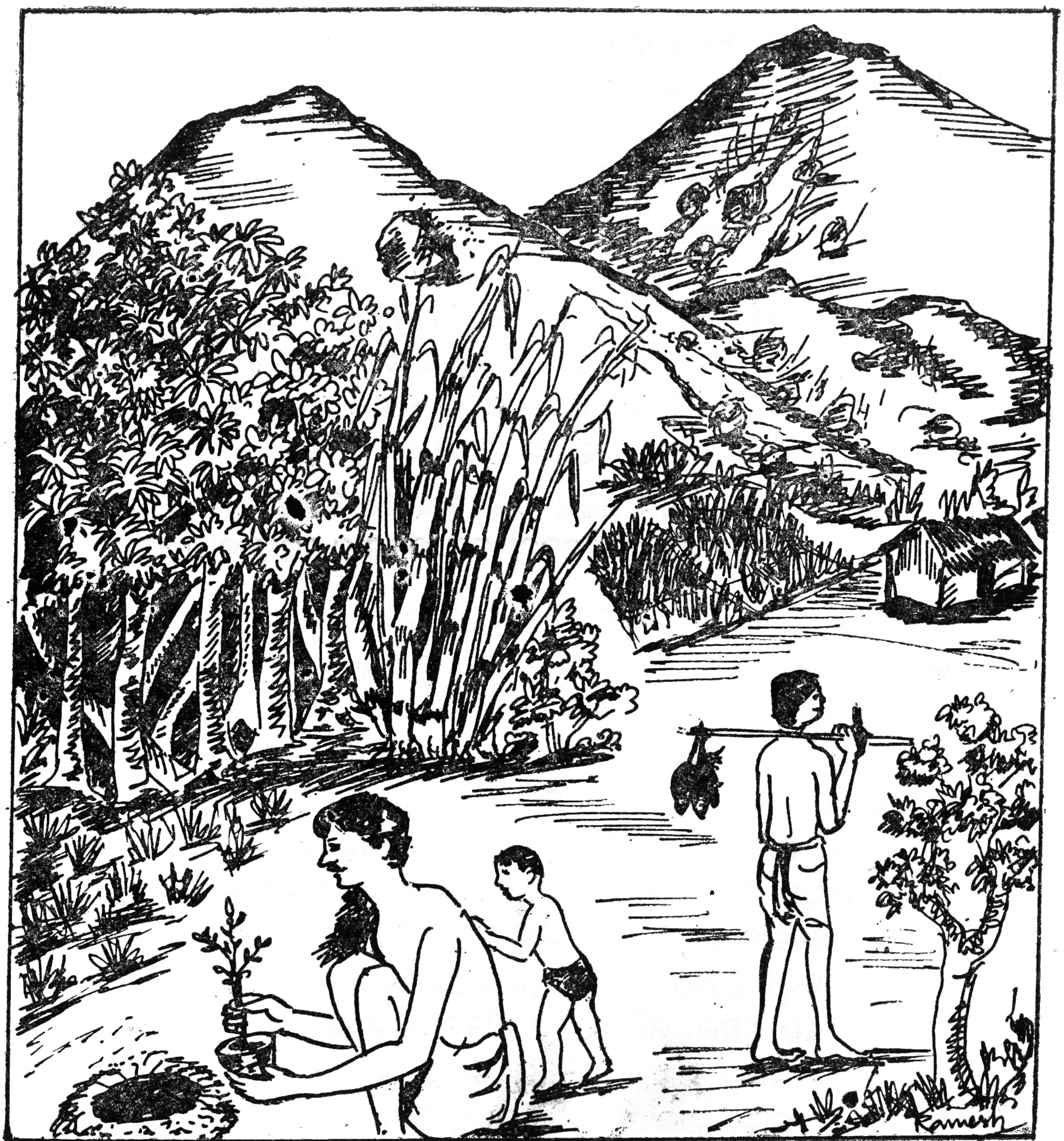
Ramesh

ଡଙ୍ଗର ଦେଖ

ଭାଇ ରେ ଡଙ୍ଗର ଦେଖ
ଭାଇ ରେ ଡଙ୍ଗର ଦେଖ
ଗଛ ଯଦି ନ ଦେଖୁଛ ଘାସ ବୁଟା ଦେଖ
ମାଟି ବୋହିଗଲା ଭାଇ ଶିଲ ଖଣ୍ଡ ଦେଖ
କେମିତ ପାଚବ ପାଚ କହ ମୋର ମିତ ॥

କାଠ କଏ ଚୋର କଲା ଆଦିବାସୀର ଦୋଷ
ଯେତେ ଯିଏ ମାରନେଲେ ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ବସ
ଚୋର ଯିଏ ପଲାଇଲା ମୋଢ଼ କରି ନାଶ ॥

ଜଙ୍ଗଲକୁ ନ ରଖିଲେ ଗଛଟିଏ ରଖ
ଆମ୍ବ ପଣସ ଖାଇକରି ବଞ୍ଚେ ଦୁଇ ମାସ
ବରଡ଼ା କରଞ୍ଜ ନିମ୍ବ ଆଣି ଦେବ ସୁଖ ॥

ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ଭାଇ ଗୋଟିଏ ଯେ ଗଛ
ଗଛକୁ ଯେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆଉ ସବୁ ପଛ
ଫେରି ଯାଇ ଗାଆଁରେ ତ ଲଗାଇବା ଗଛ ॥

ବାଘ ନ ଦେଖିଲେ ଭାଇ ବିଲେଇକୁ ଦେଖ
ବାରହାକୁ ନ ଦେଖିଲେ ଘୁଷୁରିକୁ ଦେଖ
କୁକୁର ମାଂସ ନ ମିଳିଲେ ମୂଷା ମାଂସ ଚାଖ ॥

ଶରଗି ଗଛ ନ ଦେଖିଲେ ନୀଲଗିରି ଦେଖ
ଆମ୍ବ ପଣସ ଯତନ ନାଅ ବାଉଁଶ ବଣ ରଖ
କୁଲି ପଇସା ପାଇବା ବେଳେ ହିସାବ କରି ରଖ ॥

ଭାବିଛ ଥରେ

ସଡ଼କ କଡ଼ର ଅନ୍ଧ ଛୋଟା,
ଜୀବନରେ ତାଙ୍କ କି ହଟହଟା
ପଇସାଟା ପାଇଁ ହାତ ପତାଇ
ବାବୁଭାୟାଙ୍କୁ ତ ରହନ୍ତି ଚାହିଁ
ହସି ହସି ବାବୁ କହନ୍ତି ନାହିଁ
ଧୋବଲ୍ ବାଡ଼ରେ ନାଆଁ ଲଗାଇ
ଗରିବ ଗୁରୁବା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ
ସେମାନେ ଟିକିଏ ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ ॥

ଦଶ ବରଷର ପିଲାଟି ହରି
ଛୁଆ ଦିନୁ ଗଲେ ବାପ-ମା' ମରି
ହାତ ଗୋଡ଼ ସରୁ ପେଟଟି ବଡ଼
ବସା ଘର ତା'ର ସଡ଼କ କଡ଼
ଦିଓଳ ଦି'ମୁଠା ଜୁଟେନି କେବେ
ପାଠଶାଠ କଥା କିଏ ବା ଭାବେ
କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତା'ର ଲୁହ ନ ସରେ
ତା କଥାଟି କିଏ ଭାବିଛ ଥରେ !

ଥରି ଥରିକା ଯାଏ ସେ ବୁଢ଼ୀ
ଟିକକ ପରେ ଯିବ କି ପଡ଼ି
ଟଳମଳ ଦେହ ଭିତରେ କୋହ
ତଥାପି ତୁଟିନି ଜୀବନ ମୋହ
ପେଟରେ ଜଳେ ଭୋକର ନିଆଁ
ମଇଳା ଲୁଗା ତା ସତର ସିଆଁ
ଭାବନ୍ତି କେହି ସେ ବୁଢ଼ୀର କଥା
ଥରଟିଏ ହେଲେ ଖେଳାଇ ମଥା ॥

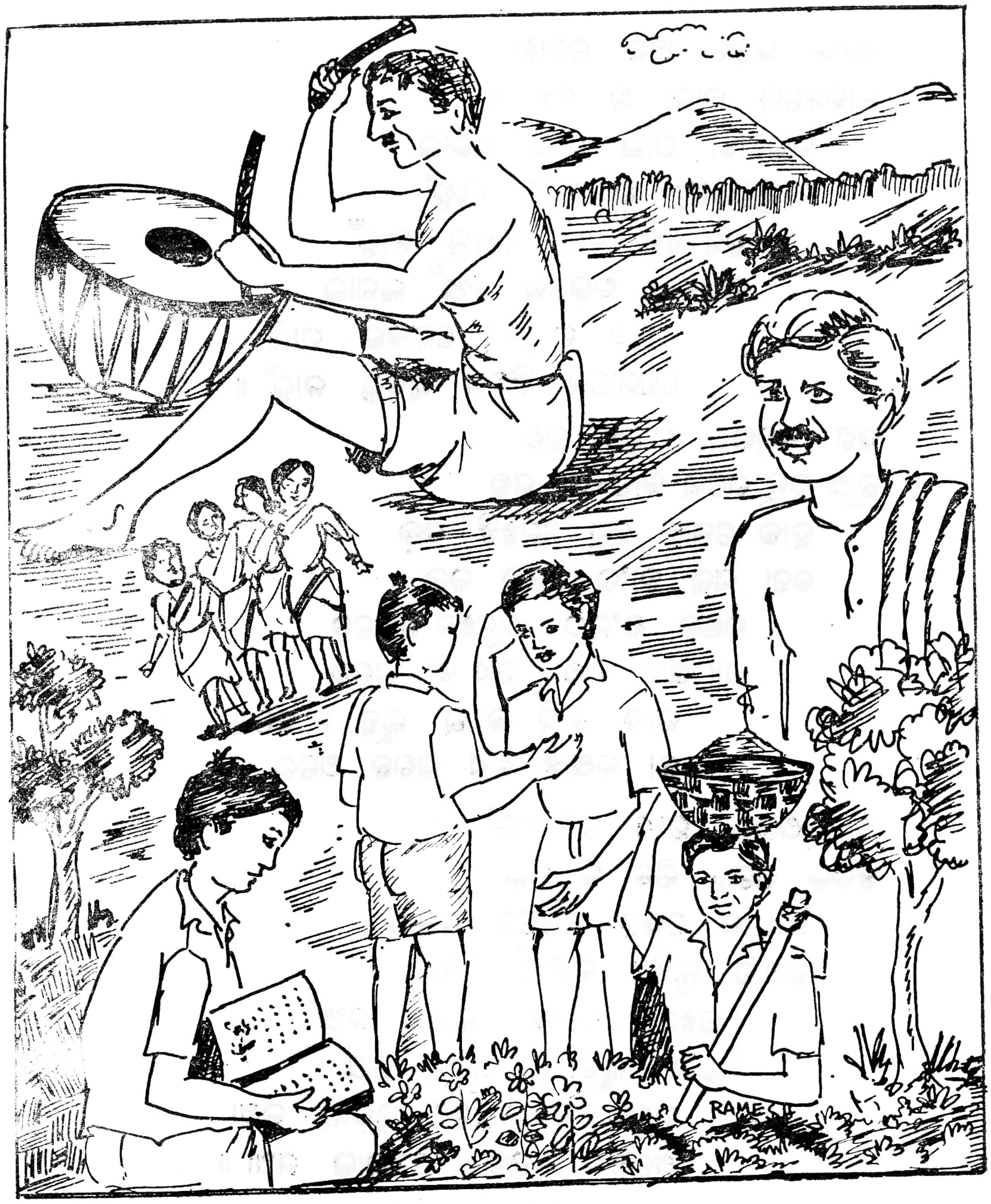
RAMES

ଧମାକ୍ ଧମ୍

ଧମାକ୍ ଧମ୍ ଧମ୍ ଧମାକ୍ ଧମ୍
ଧମାକ୍ ଧମ୍ ଧମ୍ ଧମାକ୍ ଧମ୍ ॥
ବାଜିଲା ବାଜା ଗବମ୍ ଗବମ୍
ପାଞ୍ଜୁଲ ନାଚେ ଝଝମ୍-ଝଝମ୍
ଡଙ୍ଗର ନାଚେ ପାହାଡ଼ ନାଚେ
ନାଚେ କନ୍ଧିଆ ଖୋଢ଼ଆ ଡମ୍ ॥ ଧମାକ୍ ଧମ୍

ଅଲସି ଫୁଲ ମୁଠେ
ସାହୁକାରର ଫୁଟେ
କିଏ କାହାକୁ ମାଠେ
ଦିନ ରାତି କିଏ ଖଟେ
ମାଣ୍ଡିଆ ଭୁଣ୍ଡେ କୋଡ଼ିକ ମୁଣ୍ଡେ
ଝାଲ ବୋହୁଛନ୍ତି ଗମ୍ ଗମ୍ ଗମ୍ ॥ ଧମାକ୍ ଧମ୍

ଭାଇରେ କିଆଁ ଡରୁ
ଡର ଡର ଭୁ ମରୁ
ସବୁ ମଣିଷ ଭାଇ
ବଡ଼ ସାନ କେ ନାହିଁ
ଠିକ୍ ବାଟରେ ଯିବୁ
ଭୁଲ୍କୁ ହଟାଉ ଥିବୁ
ଆମ ସାଙ୍ଗେ ଯେ କରିବ ଫନ୍ଦି
ବସେଇ ଦେବୁ ଗରମ୍ ଗରମ୍ ॥ ଧମାକ୍ ଧମ୍

ଆମେ ରେ ଆଜି ଲଗଲା ପିଲା
କାଲି ହୋଇବୁ ବଡ଼
ବୁଦ୍ଧି ହୋଇବ ବଳ ଆସିବ
ଅଳସୁଆ ପଣ ଛାଡ଼
କାମ କରିବୁ ପାଠ ପଢ଼ିବୁ
ରାମ ରାଇଜ ଆମେ ଗଢ଼ିବୁ
ଆମେ ରେ ଭାଇ ଧରମ୍ କରମ୍ ॥ ଧମାକ୍ ଧମ୍

ସର୍ବତ୍ ଜଳ

ନଧିଆ ମାଆର ଗୋଟିଏ ପୁଅ
ଝାଡ଼ା-ବାନ୍ତିରେ ତା ଅବଶ ଦେହ ।

ଦୁଇ ମୁହଁରେ ତା' ପୁଅ ଛୁଟିଲା
ଲୁହ ଶୁଖି ତାର ମୁହଁ ଶୁଖିଲା ।

ପରଶ୍ରା କମିଲା ପଶିଲା ଆଖି
ତଣ୍ଟି ପାଟି ତାର ଆସିଲା ଶୁଖି ।

ଦୁକୁ - ଦୁକ ଗଲା ତଳକୁ ଦବ
ଚମ ଲୋଚ୍ଚ ଅତି ବକଳ ଛବ ।

ନଧି ରତନ ତା' ଗଣ୍ଠି ଧନ
ପାପ ଛୁଇଁଥିଲା ମାଆର ମନ ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କର୍ମୀ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା
ସର୍ବତ ଜଳ ତିଆରି କଲା ।

ଚମୁଚାଏ ଲୁଣ ଗିଲାସେ ପାଣି
ତିନି ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଘୁଳାଏ ଚିନି ।

ଫେଣା - ଫେଣି କଲା ସର୍ବତ ଜଳ
ପିଇ ପୁଅ ତାର ପାଇଲା ବଳ ।

ଏପରି ସର୍ବତ ବହୁତ ଭଲ
ଝାଡ଼ା - ବାନ୍ତି ହେଲେ ଦିଏ ସୁଫଳ ।

କାହାର ଶବଦ (ଡାକ) କେମିତି

କାଉ କହେ କାଆ-କାଆ
କୁକୁଡ଼ା କୁକ୍ - କୁକ୍
ଗାଈ କହେ ହମା - ହମା
ଦାଦ୍ଦ ବାଢ଼ି ଠୁକ୍ - ଠୁକ୍ ।

ଛେଳି କରେ ମେଁ - ମେଁ
ମେଣ୍ଢା ଭେଁ - ଭେଁ
କୁକୁର କରେ ଭୋ - ଭୋ
ମାଙ୍କଡ଼ ଖେଁ - ଖେଁ ।

ବିଲୁଆ କହେ ହୁକେ - ହୋ
ଝରଣା ଝର - ଝର
ମହୁମାଛି ହୁଏ ଗୁଣୁ - ଗୁଣୁ
ଚଢ଼େଇ ଫର୍ - ଫର୍ ।

ଝିଙ୍କାରି ହୁଏ ଝିଁ - ଝିଁ
ବରଷା ଟପ୍ - ଟପ୍
ବିଲେଇ କହେ ମିଆଉଁ - ମିଆଉଁ
ବେଙ୍ଗୁଲି ଫକ୍ - ଫକ୍ ।

ଢୋଲ ବାଜେ ଡମ୍ - ଡମ୍
କେନ୍ଦର କେଁ - କେଁ
ପବନ କହେ ସାଇଁ - ସାଇଁ
ପେଁକାଳୀ ପେଁ - ପେଁ ।

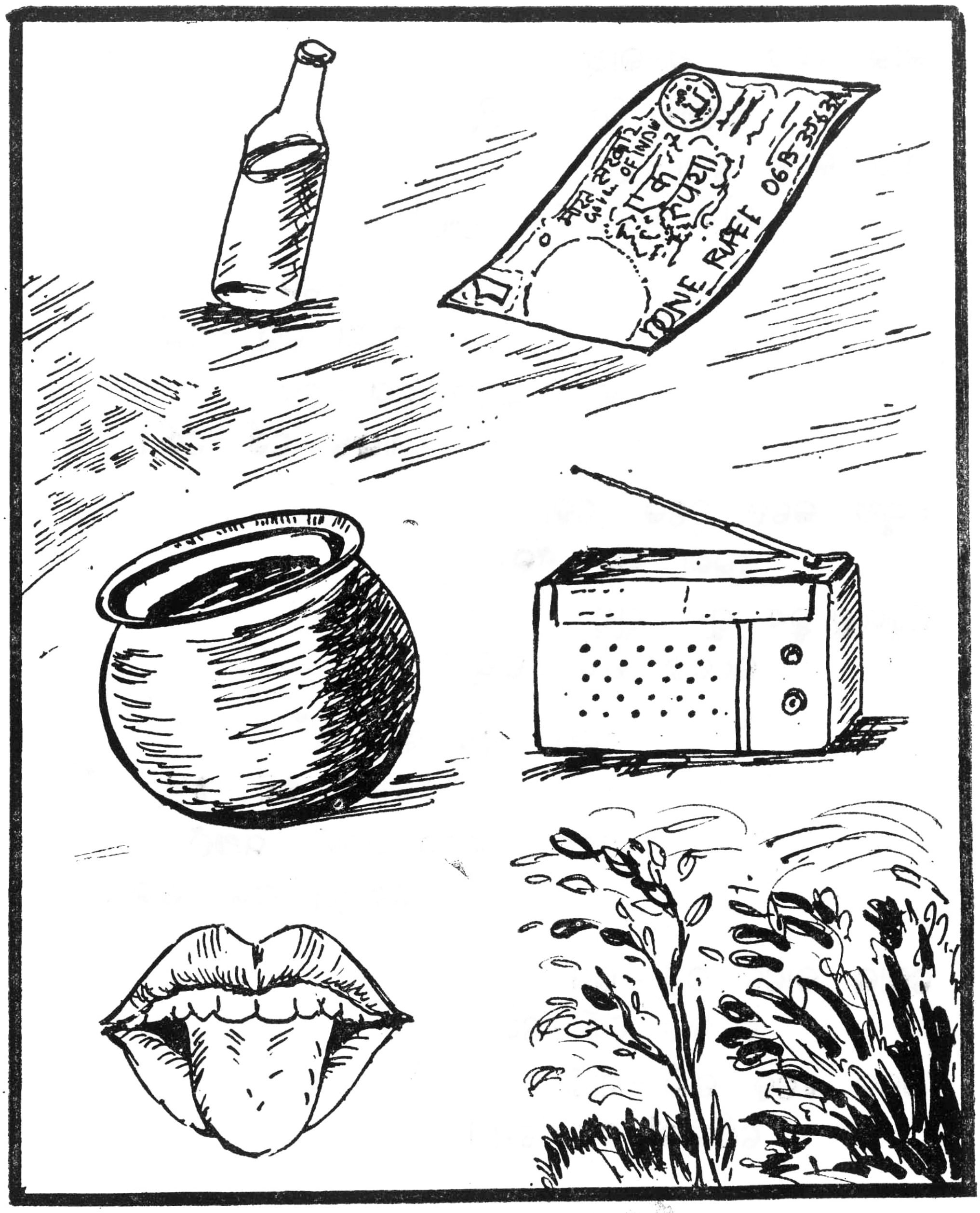
ONE RUPEE

ଗୀତର ଅରଥ କୁହ

ଫୁଲରୁ ଜନମ ତା'ର
ବୋତଲ ଭିତରେ ଘର
ପେଟରେ ପଶିଲେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଚଢ଼ଇ
ବୁଦ୍ଧି କରେ ନାରଖାର ॥

କାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଖ
ନିଆଁଠୁ ଦୂରରେ ରଖ
ଲେଖା ହେବନାହିଁ କାଗଜ ଉପରେ
ଭୁଲିବ ଦୁନିଆ ଯାକ ॥

ପେଟ ଅଛି ଖାଉନାହିଁ
ଗନ୍ଧୁ ଅଛି ବାଢ଼ୁନାହିଁ
ତା ଘରୁ ଦରବ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ
ଜମା ମନା କରୁନାହିଁ ॥

ଯେଉଁଠି ରଖିଲେ ସେଇଠି ରହେ
କାନ ନ ମୋଡ଼ିଲେ କଥା ନ କହେ
ଥରେ ଖାଇଦେଲେ ଦୁଇମାସ ଯାଏ
ମରୁଥାଏ ବଞ୍ଚୁଥାଏ ॥

ଡେଣା ନାହିଁ ଉଡ଼ି ବୁଲେ ଆକାଶେ
ଏତେ ବଡ଼ ଦେହ କାହିଁ ନ ଦଶେ
ରାଗିଲେ ଭାଙ୍ଗଇ ଗାଁ ଘର, ବାଡ଼
ନାକ ଦେଇ ସିଧା ବାହାରେ ପଶେ ॥

ହଲ-ହଲ ହୁଏ ସାପ ତ ନୁହେଁ
ଗୁମ୍ଫା ମୁହେଁ [illegible] ସିଏ
ଯିଏ ଆସେ ତାକୁ ପରଖି ନିରିଖି
ଗମ୍ଭିରୀ ଭିତରେ ପଠାଉଥାଏ ॥

ସାଙ୍ଗ ହେ, ଚାଲ ବଣକୁ ଯିବା

ସାଙ୍ଗ ହେ, ଚାଲ ବଣକୁ ଯିବା
ଝରଣା ପାଣିରେ ଖେଳ ଆସିବା । (ଘୋଷା)
ଶାଳ ପିଆଶାଳ ଧାଡ଼କ ଧାଡ଼
କୁସୁମ ଗଛରେ ଯିବା ରେ ଚଢ଼ି
କୋଳ ଖାଇ ମନ ମଉଜ କରି
ଆମ୍ବର ପେଣ୍ଡାଏ ଆଣିବା ଧରି
ବଣ ଚଢ଼େଇର ଛୁଆ ଖୋଜିବା— ତାଙ୍କୁ ପାଳିବା ।
କାଠହଣା କେବେ ଦେଖିଛ ଭାଇ, ଏ ଗଛ ସେ ଗଛ ଉଡ଼ି ବୁଲଇ
ଏଡ଼କ ଚଢ଼େଇ ଗୋଜିଆ ଥଣ୍ଟ, ଖୁମ୍ପି ଦେଉଥିଲେ କଢ଼ନ୍ତ ଆଣ୍ଟ
ବକଲ ଫଟେଇ କରେ ଆହାର, ଏକଥା ଦେଖିଲେ ସତ ମଣିବା ।
ଉଇ ହୁଙ୍କା କେବେ ଦେଖିଛ ଭାଇ
ରାତରେ ସେଠାକୁ ଭାଲୁ ଆସଇ
ରାମ୍ପୁଡ଼ି ରାମ୍ପୁଡ଼ି ଖୋଲଇ ଗାତ
କସ ଖୋଜୁଥାଏ କହନ୍ତୁ ତ ?
ବାଲୁଆ ନନାର ପିଛା କରିବା — ଦଉଡ଼ି ଯିବା ।
କୁକୁର ଦୁଇଟା ସାଙ୍ଗରେ ଥିବେ
ଆଗେ ଆଗେ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେବେ
ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ବସି
ସ୍ୱର ଛୁଟାଇବା ଫୁଙ୍କି ବଇଁଶୀ
ବସି ବସି ଦଣ୍ଡେ ଥକ୍କା ମାରିବା ।
ନଈ କୂଳେ ଝଙ୍କାଳିଆ ପିପ୍ପଳୀ
କେତେ ଯେ ବାଦୁଡ଼ି ଥିବେ ଓହଳି
ରାତରେ ଉଡ଼ନ୍ତି ଦିନରେ ଶୋଇ
ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ଜୀବନ ଥାଇ
ଦେଖି ଦେଖି କେତେ କଥା ଶିଖିବା — ମନେ ରଖିବା ।

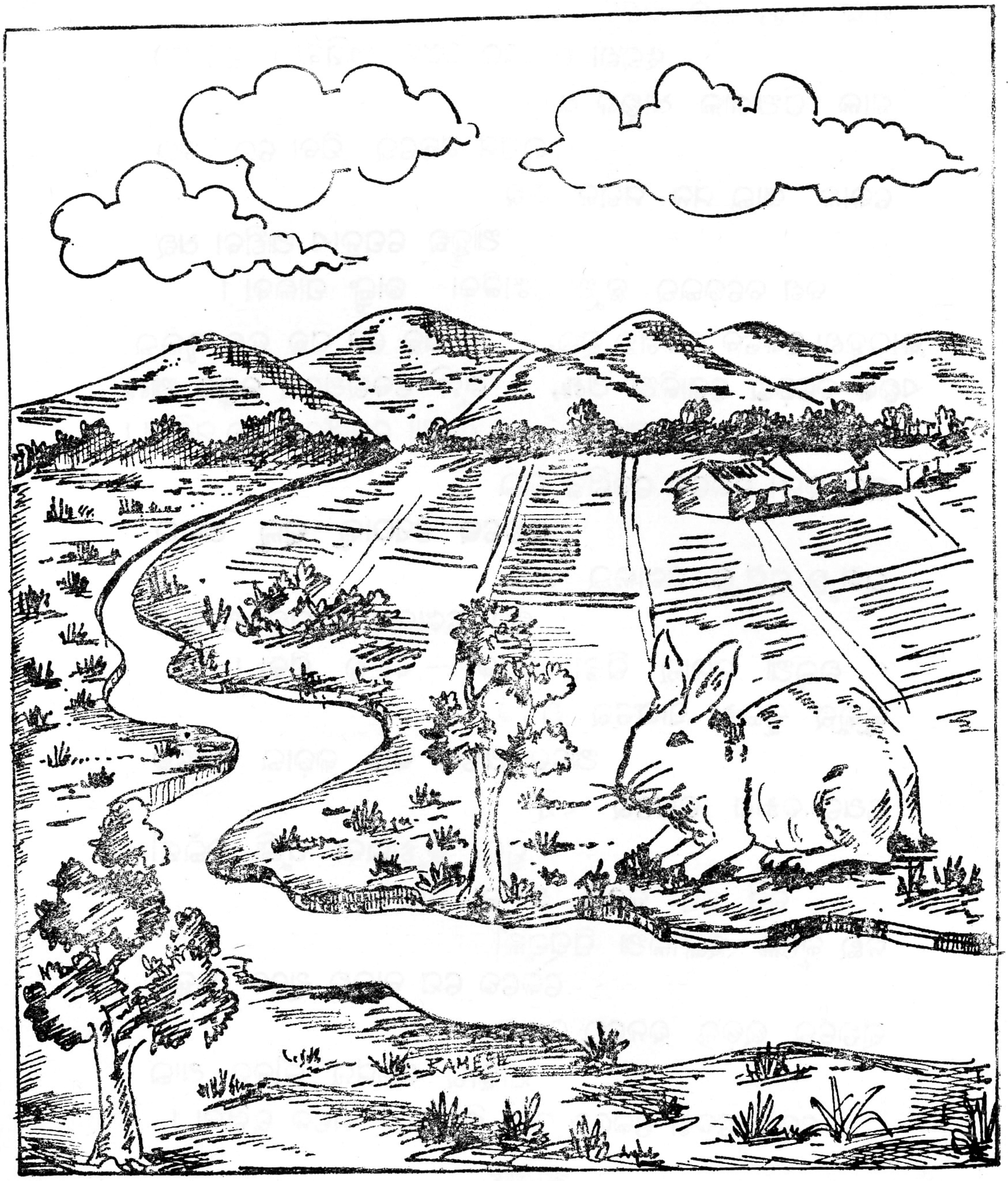

ଠେକୁଆକୁ ଶୋଷ

ଠେକୁଆକୁ ଯେବେ ଶୋଷ କଲା ନଈ କୂଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା,
ଦେଖିଲା ଟୋପାଏ ପାଣି ନାହିଁ ଯେଣୁ ପଚାରିଲା—ଆରେ ନଈ
ଏଡ଼େ ସରାଗରେ ଯାଉଥିଲୁ ବୋହି ଶୁଖିଗଲୁ କାହିଁପାଇଁ ?
ମୁହଁକୁ ଶୁଖାଇ ନଈ କହେ — "ହେ ଠେକୁଆ ଭାଇ"
ପାହାଡ଼ ଦେହରୁ ଆଣୁଥିଲି ପାଣି ସେ ତ ଦେଉନାହିଁ କାହିଁ !
ଠେକୁଆଟି ଗଲା ଧାଇଁ
ପାହାଡ଼କୁ ପଚାରିଲା—"ଆରେ ପାଣି କିଆଁ ଦେଲୁ ନାହିଁ ?
ପାହାଡ଼ଟି ଗଲା ଶୋଇ ଟାଙ୍ଗରା ଛାତି ଦେଖାଇ
କହିଲା, 'ଦେଖୁନୁ ଗଛ ବୃକ୍ଷ ସବୁ ଗଲେ ମୋଠାରୁ ପଳାଇ ।'
ସେଇଠୁ ଠେକୁଆ ତଳକୁ ଗଲା ଓହ୍ଲାଇ
ପଚାରିଲା—"ଗଛ ପଳାଇ ଆସିଲୁ କାହିଁ ?"
ଗଛ କହେ ଥରି ଥରି ପତର ପଡ଼ୁଛି ଝରି
ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ—
କେତେ ଦିନ ଆଉ ବଞ୍ଚିବି କୁହ ତ ବରଷା ବରଷୁ ନାହିଁ ।"
ରାଗରେ ଠେକୁଆ ଉପରକୁ ଗଲା ଉଠି, ପଚାରିଲା—"ଆରେ ମେଘ !
ଜୀବଜନ୍ତୁ ସବୁ ମଲେଣି ରେ ତଳେ, କିସ କରୁଛୁ ତୁ ଏଠି ?
ମେଘ କହେ ହସି ହସି, "ବୁଲୁଥାଏ ଭାସି ଭାସି
ଥଣ୍ଡା ପବନ ବାଜିଲେ ମୋ ଦେହେ ତଳକୁ ପଡ଼େ ମୁଁ ଖସି ।
ହେଲେ ଶୀତଳ ପବନ କାହିଁ, ଯେ ତଳକୁ ପାରିବ ଯାଇ ?'
ପବନ ପାଖକୁ ଉଡ଼ିଲା ଠେକୁଆ, କହିଲା—"ପବନ ଭାଇ
ଗରମ କାହିଁକି ହେଉଛି ତୋ ଦେହ ଶୀତଳ କି ହେବ ନାହିଁ ?"
ପବନ ଆସିଲା ବୋହି କହିଗଲା ସାଇଁ ସାଇଁ
"ମଣିଷ ଲାଗି ମୋ ଦେହ ଏମିତି ଗରମରେ ଧଇଁସଇଁ ।
ଠେକୁଆ କହିଲା ଚାହିଁ ଗୋଟାମିତି କାବା ହୋଇ
ଶୋଷରେ ତାହାର ପାଟି ଅଠା ଅଠା ଚାଲିବା ଶକତି ନାହିଁ ।

ପାଞ୍ଚୋଟି ରଙ୍ଗ

ଗୁରୁ କହିଲେ ନାନା ଜାତି ରଙ୍ଗ
ପାରିବ କିଏ କହ
ପିଲାଏ ସବୁ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ
ହୋଇଲେ ଚାହାଁଚାହିଁ ॥

ଲଛମା ହାତ ଉଠାଇ କହେ
ମୁଁ ପାରିବ କହି
କଳା ଧଳା ଆଉ ନାଲି ହଳଦୀ
ସବୁଜ ରଙ୍ଗ ତହିଁ ॥

ଜଣ ଜଣକେ ଗୋଟିଏ ରଙ୍ଗ
ଦେଖିଛ ଯାହା କୁହ
ଏକଥା କହି ଗୁରୁ ଚାହିଁଲେ
ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ମୁହଁ ॥

କାନ୍ଦୁରୁ କହେ କାଉ ଯେ କଳା
କୋଇଲି କଳା
ହାତୀର ରଙ୍ଗ କଳା
ମୁଣ୍ଡର କେଶ ଅଟଇ କଳା
କଳା ଆଖିର ଡୋଳା ॥

ଘାସେନ୍ କହେ କାଗଜ ଧଳା ଖଡ଼ି ତ ଧଳା
ଧଳା କୁରେଇ ଫୁଲ
ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ହାତୀର ଦାନ୍ତ
ଧଳା ସବୁର ମୂଳ ॥

ଚନ୍ଦୁରୁ କହେ ରକତ ନାଲି ଅଳତା ନାଲି
ନାଲି ଶିମିଳି ଫୁଲ
ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅଟଇ ନାଲି
କିଏ ଦେବତା ମୂଳ ॥

ଜାଡ଼ଙ୍ଗ୍ କହେ ଅଳସୀ ଫୁଲ ସୂରୁଯ ମୁଖୀ
ହଳଦୀ ରଙ୍ଗ ଅନା
ପାଚିଲା କ୍ଷେତ ଦିଶେ ହଳଦୀ
ହଳଦୀ ଦିଶେ ସୁନା ॥

ସୁମିତ କହେ ଗଛ ପତର ସବୁଜ ଦିଶେ
ସବୁଜ କଞ୍ଚା ଫଳ
ସବୁଜ ଗଛ ଯୋଗାଏ ସିନା
ଆମ ଆଖିକୁ ବଳ ॥

ଗୁରୁ କହିଲେ ସବୁ ରଙ୍ଗର ଜନମ ଦାତା
ଜାଣିଛ ପିଲେ କିଏ ?
ରାତି ପାହିଲେ ଭଲ ଆଲୁଅ
ଯିଏ ଆମକୁ ଦିଏ ॥

ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ି

ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼
ପରକାର ପେଟ ଯାଉଛି ପୋଡ଼
ବେଙ୍ଗ ଛାଡ଼ୁଛନ୍ତି ରଡ଼ ହୋ — ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ....

କୁଲି ନ ମିଳିଲେ ଖାଇବ କିସ
ଛୁଆ ପିଲା ତା'ର ଭୁଞ୍ଜା ଉପାସ
ଖୋଡ଼ଆ କନ୍ଧିଆ ଧାଇଁ ବୁଲୁଛନ୍ତି
ସାହୁକାର ପାଖେ ଧାଡ଼ ହୋ—ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ···

ମାଇଝି ମନ୍ଦାଏ ବଣକୁ ଗଲେ
କନ୍ଦା ଛତୁଷ୍ଟାକୁ ବେଟି ଆଣିଲେ
ଏଣୁ ତେଣୁ ଖାଇ ବେମାର ପଡ଼ିଲେ
ମେଘ ଆସିଲାଣି ମାଡ଼ ହୋ··· ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହେ ···

ଛେଳି ମେଣ୍ଢା ବିକା ବିକୁଛୁ ଯେତେ
ପେଟକୁ ନଅଣ୍ଟ ହେଉଛି ସେତେ
ଚଇତ ମାସକୁ ମଦ ପିଇଥିଲା
ନିଶା ଏବେ ଗଲା ଛାଡ଼ ହୋ—ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ···

ସାହୁକାର ଯେବେ କରଜ ଦେବ
ଟଙ୍କାକୁ ଦ'ଟଙ୍କା ସୁଧ ଗଣିବ
ମାଣ୍ଡିଆ କାନ୍ଦୁଲ ବୋହି ନେଇଯିବ
ମକା କାଉଡ଼ କାଉଡ଼ ହୋ—ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ···

ବରଷା ମାସ ତ ଆମକୁ କାଳ
ଏକଥା ମନକୁ ବୁଝିବା ଚାଲ
ପିମ୍ପୁଡ଼ି ସମାନ ସଞ୍ଚି ଥିବା ଧନ
ମଦ ନିଶା ଦେବା ଛାଡ଼ ହୋ—ଆସିଲା ବରଷା ଝଡ଼ ହୋ....

ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ

ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ,   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ
କୁଓ୍ୱିୟାଂ ଖୋଡ଼କା ହାକ ହାକଟି ହାହମାନରୁ ପାଆନାଡିହମାନୁ ରେଢ଼ଡ଼େ
ପାଆନା ଡିହମାନୁ ରେଢ଼…
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ — ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ....
କୁଲମେଡ଼ା ଆହହଲେ ଏ ତନ ଏ ନାଆଁ
ପଦ ପଦାହାକ ହାକଟି ମାନୁଡ଼େ
କୁଓ୍ୱିୟାଂ ଖୋଡ଼କା ହଣପିଟରକ ମାନରୁ
ମାହାଜନ ଇଜ ଧାଡ଼ଡ଼େ   ମାହାଜନ ଇଜ ଧାଡ଼
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ....
ଆୟାସିକା ମାନ୍ଦା କାଡ଼ାଣହାରୁ
ଟାକୁ କୁତୁକା ପ୍ରେହାନାତାରୁ   ଇଦା ଏଦା ତଞ୍ଜା ନମ୍ବିର ଆତୁ
ସାଗୁ ଓ୍ୱାଡେ ଆନ୍ଦାରଡ଼େ   ସାଗୁ ଓ୍ୱାଡେ ଆନ୍ଦାର
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ…
ଗୋରୀ ମେଣ୍ଢା ବକା ଏ ଗ୍ଡ଼କା ପାରଢେଏଁ   କାଣ୍ଡି ତାକ ମେଡ଼ା ଆହିଁ ଯେ ଏ
ସେ ତାର ଲେଞ୍ଜୁ କାଡୁ ଗଯାଯେ ମାଚୟୁଁ
ମାତୁ ସବୁ ପିସା ହାଚେଡେ   ମାତୁ ସବୁ ପିସା ହାଚେ…
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ....
ସାହୁକାର ଯଦ ଋଣା ହ୍ୟା ନୟୁଁ   ଟାକା ତାକ ଋଟାକା ଅନୟୁଁ
ମାଣ୍ଡିଆ କାଙ୍ଗା ଆଣିସିଆଁ ଅନୟୁଁ
ଜନା କାଉଡ଼ କାଉଡ଼ ଡ଼େ   ଜନା କାଉଡ଼ କାଉଡ଼…
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ…
ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ ତ ମାଙ୍ଗେ କାଆଲ୍   ଇକାଥାଆଁ ମାର କନ ବଗ୍ଡ଼ର
ହରଲାଁ ୟାଁ ସମାନା କାଦ୍ଦ ରୁଣ୍ଡି କନ
ଲାନ୍ଦା କାଲଂ ପିସା ତୁହନ୍‌ଡ଼େ   ଲାନ୍ଦା କାଲଂ ପିସା ତୁହନ୍
ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁଡ଼େ   ଓ୍ୱାଡେ ଆଷାଡ଼ା ଲେଞ୍ଜୁ....

ଡଗର ଗୀତ

ଆସିଲ ଡଗର, ଦେବ ମୁଁ ଖବର   କରୁଛି ମୁଁ ଜୁହାର
ଆଗେ ଆଗେ ମୁହିଁ ଧାଇଁଛି ବକଲେ   ପଛେ ଖେଦେ ସାହୁକାର ॥
ବାଟେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଡାକତର ବାବୁ ଡାକତର ଖାନା ଖୋଲି
ବସିଛନ୍ତି ଦେଖ ରୋଗୀ ନ ଆସନ୍ତି   ରୋଗୀ ଦେଖଇ ଦିଶାରୀ
ମରେ ପରଜା ଭାଇ,
ଦୋଷ ଡାକ୍ତରଙ୍କ କିଛି ନାହିଁ—ମରେ ପରଜା ଭାଇ ॥
ଅଣ୍ଡିରା ବସିଛି ମଦ ଭାଟି ପାଖେ   ମାଇଝୀ କରୁଛି କୁଳି
ହାକା କରିଯାଇ ଧାଙ୍ଗଡା ପଞ୍ଝାଏ   ଫେରୁଛନ୍ତି ଖାଲି ଖାଲି
ରାତି ସାରା ଉପାସ,
ନେଉଥିଲେ କରିବାକୁ ଚୈଷ—ରାତି ସାରା ଉପାସ ॥
ଗାଜିରେ ସଢ଼ନ୍ତି ପରଜା ପିଲାଏ   ହେଲେ ମଇଲା କୋଢରା
ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ଧୂଳିରେ ଗଡ଼ନ୍ତି କେତେ ବୁଝାଇବ ଭଲା
ଯଦି ନିଜେ ନ ବୁଝ,
ଗାଜି କେମିତି ଛାଡ଼ିବ ହେଜ—ଯଦି ନିଜେ ନ ବୁଝ ॥
ଇସ୍କୁଲ ପଢ଼ିଛି ଗୁରୁ ବସିଛନ୍ତି   ନାହାନ୍ତି ପରଜା ପିଲା
ପରଜା କହୁଛି ଖାଦ୍ୟ ନାହିଁ ବୋଲି   ଇସ୍କୁଲ ପଡ଼ିଛି ମେଲା
ଦେଖ ପରଜା ପିଲେ
ଡଙ୍ଗରରେ ଖଟି ଖଟି ମଲେ—ଦେଖ ପରଜା ପିଲେ ॥
ଗଛ ହାଣି କଲ ଡଙ୍ଗରକୁ ପଦା   ନୂଆ ଗଛ ଦେଖା ନାହିଁ
ନୂଆ ଗଛ ପାଇଁ ଯେତେ ବୁଝାଇଲି କେହି ତ ବୁଝିଲ ନାହିଁ
ଗଛ କାଟୁଛି କିଏ ?
ମଟରରେ କିଏ ବୋହି ନିଏ ରେ—ଗଛ କାଟୁଛି କିଏ ?
ସବୁ ମୁଁ କହୁଛି ତୁମ ଭଲ ପାଇଁ   ଲାଭ ମୋର ନାହିଁ କିଛି
ବୁଝୁନା କାହିଁକି ଯାହା ମୁଁ କହୁଛି   ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ହାତ ଯୋଡ଼ୁଛି
ମୋର ପରଜା ଭାଇ,
ତୁମ ଭଲକୁ ଅସିଛି ଧାଇଁ—ମୋର ପରଜା ଭାଇ ॥

ପାଣି

ମୋର ଭାଇ ଭଉଣୀ ବସ ହୋଇଣ ତୁନି
ପାଣି କଥା ଜାଣିବାକୁ ମନ ହେଲାଣି
ଗୁରୁ ଦେବେ ବୁଝାଇ ଅନେକ କଥା କହି
ମନରୁ ସନ୍ଦେହ ଆମ ଯିବ ଦୂରେଇ ।

ଇସ୍କୁଲରେ ବସି ଗୁରୁ କହନ୍ତି ହସି
ଆଲୋଚନା କରିବା ରେ ଏକାଠି ମିଶି
ପାଣି ଅଟେ ଜୀବନ ରଖେ ପଶୁ ପରାଣ
ପାଣି ବିନା ଏ ସଂସାର ହୋଇବ ଶୂନ୍ୟ ।

ଲଘୁ ଧୀରେ କହଇ ନଦୀ ନାଳ କହଇ
ଚୁଆ ଝରଣାର କମା ଅଭାବ ନାହିଁ
ପାଣି ସରିବ ନାହିଁ ଦୁଃଖ କାହିଁକି ତହିଁ
ଏକଥା ମୋ ମନକୁ ତ ଆସଇ ନାହିଁ ।

ବାରୁ କହଇ ଉଠି   ନଦୀ ଯାଉଛି ଶୁଖି
ବରଷା ଯାଉଛି କମି ପାରୁନ ଦେଖି ?
ବୁଆ ଦାଦ ଅମଳ   ଥିଲା ବହୁ ଜଙ୍ଗଲ
ପାଣି ପାଇ ହେଉଥିଲା ଭଲ ଫସଲ ।

ଗଛ ଗଲା ଉଠେଇ   ଖାଲ ଟାଙ୍ଗରା ଭୂଇଁ
ପାହାଡ଼ରୁ ମାଟି ସବୁ ଯାଉଛି ଧୋଇ
ଚେର ଟାଣଇ ପାଣି   ରଖେ ମାଟିରେ ଆଣି
ମାଟିକୁ ଧରେ ସେ ରଖି ଛାଡ଼ ଦିଏନା ।

ଗୁରୁ କହିଲେ ଶୁଣି   ବାରୁ ସତ କହଇ
ବରଷା କେମିତି ହୁଏ ଜାଣ କି ନାହିଁ
ସୂରୁଯ କିରଣରେ   ପାଣି ବାମ୍ଫ ଆକାରେ
ଜଳକଣା ହୋଇ ମିଶେ ସେ ପବନରେ ।

ମେଘ ହୋଇ ବୁଲଇ   ଥଣ୍ଡା ପବନ ପାଇ
ବରଷା ହୋଇଣ ଭୂମିରେ ସେ ପଡ଼ଇ
ଜିଲି ଉଠି କହଇ   ପାଣି ରୋଗ କରଇ
କିଏ ଜାଣି ଅଛ ମତେ ଦିଅ ବୁଝାଇ ।

ବିଲି କହଇ ଶୁଣି   ପିଇ ମଇଳା ପାଣି
ହଇଜା ରୋଗ ଓ ଜର କରାଏ ପୁଣି
ପାଣି ସଫା ରଖିବା   ସିଝାଇ ଛାଣି ପିଇବା
ରୋଗ ଦୂର ହେବ ଆଉ କାହିଁ ଡରିବା ।

ସଭିଏଁ ହୋଇ ଖୁସି   ଶପଥ କଲେ ବସି
ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ବୁଝାଇବେ ଗାଁରେ ଆସି
ଗଛ ସେ ଲଗାଇବେ   ଭଲ ପାଣି ପିଇବେ
ଜମିରେ ପାଣି ମଡ଼ାଇ ସୁଖେ ରହିବେ ।

ଗଛ ଗଛ

ଗଛ ଗଛ, ଆଉ ସବୁ କଥା ଭାଇ ପଛ
କାଠ ବେଟିବାକୁ,   କେତେ ବାଟ ଯିବୁ
ଖାଇବାକୁ ନାହିଁ ଭାତ   ନଦୀରୁ ନ ମିଳେ ମାଛ
ଗଛ...ଗଛ....ଆଉ ସବୁ କଥା ଭାଇ ପଛ ...

ବଣ ବଣ, ବଣ ରଖିବାକୁ କର ପଣ
ପାଣି ମାରୁ ନାହିଁ   ପାଚ ପାରୁନାହିଁ
ସର ଗଲା ଯେ ବଣ   ପାଖେଇଲା ମରଣ
ବଣ.... ବଣ... ବଣ ରଖିବାକୁ କର ପଣ....

ନଦୀ ନଦୀ, ନଦୀରୁ ଯେ ମିଳଥିଲା ଖାଦ୍ୟ
ବଣ ସରଗଲା   ନଦୀ ଶୁଖିଗଲା
ପାଚ ନ ହଲେ କହ ରେ ଭାଇ କେମିତ କଣିବୁ ଖଦ୍ୟ
ନଦୀ ନଦୀ—ନଦୀରୁ ଯେ ମିଳୁଥିଲା ଖାଦ୍ୟ ...

ଚୂଲି, ଚୂଲି, ଧୂଆଁରେ ଲୋ ନାନୀ ମରୁଥିଲି
ଧୂଆଁ ନ ଥିବା ଚୂଲି   ଘରେ ବସାଇଲି
ମରୁ ମରୁ ହାଏ ଲୋ ନାନୀ   ଅଧା ବଞ୍ଚିଗଲି
ଚୂଲି...ଚୂଲି ଧୂଆଁରେ ଲୋ ନାନୀ ମରୁଥିଲି—

ନିଆଁ ନିଆଁ, କାଠରୁ ଯେ ବାହାରୁଛି ନିଆଁ
ନ ଲଗାଇ ଗଛ   କାଟିଦେଲେ ଶେଷ
କହ ରେ ଭାଇ କହ ରେ ନାନୀ ଆଦିବାସୀ ପାଇଁ କିସ
ଗଛ ଗଛ—ଆଉ ସବୁ କଥା ଭାଇ ପଛ ...

RAMESH

କହ୍ବ କଥା

କହ୍ବ କଥା   କହ୍ବ କଥା
ହୁଁ - ହୁଁ - ହୁଁ - ହୁଁ
ବେଙ୍ଗ ବୋଇଲ୍ ଲୋ ବେଙ୍ଗୁଲି ମତେ କହ୍ବୁ କଥା
ବେଙ୍ଗୁଲି କହ୍ଲି ବୁଢ଼ା ରେ
ତୋର ଗଲା ଘର ଚଢ଼ା ରେ
ବରଷା ମାରିଲ୍ ଖାଦ ତ ସରିଲ୍
ଘାରିଲାଣି ମୋତେ ଚିନ୍ତା
କହ୍ବ କଥା ··· କହ୍ବ କଥା ॥

ମଶାଟିଏ ଆସି ଭଣ ଭଣ କରି କହ୍ଲି କହ୍ବ କଥା
ଶୁଣ୍ଟି ମୋହର କେତେ
ଫୋଡ଼ିଲେ ଟିକିଏ ତୋତେ
ମୋର କିସ ଦୋଷ   ତୋତେ ଜର ବାତ
ହେଉ ଖାଲି ହଟହଟା
କହ୍ବ କଥା ··· କହ୍ବ କଥା ॥

ବୁଢ଼ା ମାଙ୍କଡ଼ଟା ପାତିଙ୍କୁ ବସାଇ ଲଞ୍ଜ ଟେକି କହେ କଥା
ଏଗଛ ଚଢ଼ିଲି ସେ ଗଛ ଚଢ଼ିଲି
ଏ ଡଙ୍ଗର ଛାଡ଼ି ସେ ଡଙ୍ଗର ଗଲି
ଲମ୍ବା ପାହାଡ଼ରେ ରହ୍ବା କେଉଁଠି
ଘୂରୁଛି ମୋହର ମଥା
କହ୍ବ କଥା ··· କହ୍ବ କଥା ॥

ଭାଲୁଣୀକୁ କରି ହୁଁ - ହୁଁ ହୋଇ
ଭାଲୁକୁ କହୁଛି କଥା
ଆମ୍ବ ପାଚିବାକୁ ଆହୁରି ଅଛି
ପିଠା କନ୍ଦା ଖଣ୍ଡେ ଆଜି ଖାଇଛି
ପେଟ ବିକଳରେ ଖାଇଦେଲି ସିନା
ଆଣ୍ଠୁ ଗଣ୍ଠି ସବୁ ବଥା
କହ୍ବ କଥା ··· କହ୍ବ କଥା ॥

କାଇଆ ଚଢ଼େଇ ଚିରି ଚିରି ହୋଇ
କହ୍ଲାଣି କେତେ କଥା
ବରଷା ଦିନ ଯେ ଆସୁଛି ଜାଣି
କାଠି, ପିର ପରା ରଖିବା ଆଣି
ଭଲ କରି ଖଣ୍ଡେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା
ଆଉର ପତର ଛତା
କହ୍ବ କଥା .... କହ୍ବ କଥା ॥

ଗଛର ଗୁଣ

ଗଛର ଗୁଣ ଭାଇ କହୁଛି ଶୁଣ
ଗଛ ବିନା ଶୂନ୍ୟ ହେବ ଏହି ଭୁବନ ।
ଜଙ୍ଗଲ ସରିଲା ଭାଇ ଡଙ୍ଗର ମାରି
କାଠ କନ୍ଦା ପାଇଁ ଯାଅ ମାଇଲ ଚାଲି ।

ଯେବେ କାଟିବ ଗଛ—
ଶୁଣିବାକୁ ନ ଥିବ କେ ଆମର ଦୁଃଖ
ଜଙ୍ଗଲରୁ ମିଳୁଥିଲା କନ୍ଦା ଓ ମହୁ
ଲାଖ ଝୁଣା ଫଳ ମୂଳ ନ ମିଳେ ଆଉ ।

ହାକା କରି ଫେର ଖାଲି ନାହିଁ ଶିକାର
ଦିନ ସାରା ବୁଲି ବୁଲି ଭୁଖା ବେକାର ।
ଗଛ ଚେର ମାଡ଼ି ରଖେ ମାଟିକୁ ଭାଇ
ମାଟି ବିନା ସବୁ ହେବ ଟାଙ୍ଗରା ଭୁଇଁ ।
ଟାଙ୍ଗରା ଭୁଇଁରେ କେବେ ହେବ କି ପାଚ
ହେତୁ କରି ଲଗାଇବା ଗଛକୁ ବାଛି ।
ଯଦି ଗଛ ନ ଥିବ —
କେମିତି ରେ ଭାଇ ଆଉ ପାଣି ମାରିବ ।

ପତ୍ର ପତ୍ର ପଡ଼ି ହେବ ବଢ଼ିଆ ଖତ
ବଜାର ସାରରେ ମାଟି ହୁଏ ଖରାପ
ଅମ୍ଳଜାନ ଛାଡ଼େ ଗଛ ମଣିଷ ପାଇଁ
ଗଛ କାଟି ଦେଲେ ଭାଇ ବଞ୍ଚିବା କାହିଁ ।
ଚାଲ ଗାଁକୁ ଯିବା…
ଏକାଠି ହୋଇଣ ଜଙ୍ଗଲ ରଖିବା ।

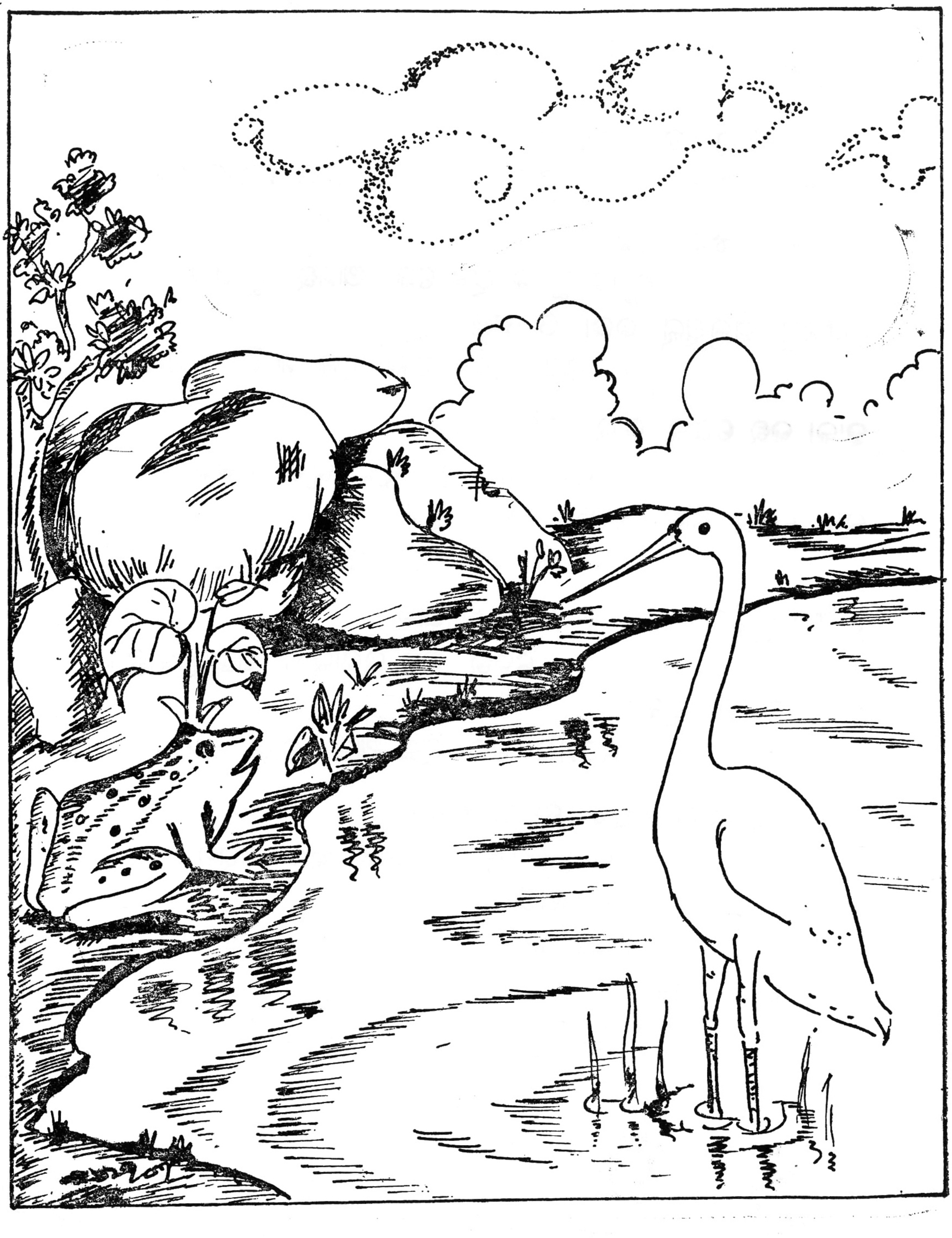

ବେଙ୍ଗ ବାବାଙ୍କ ମଠ

ବଗଟିଏ ନିତ ମାଛ ଖାଇବାକୁ ଗାଡ଼ିଆରେ ବସିଥାଏ
ବେଙ୍ଗଟିଏ ସେଠି ପାଣିରେ ପାଣିରେ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଥାଏ ।

ଦିନେ ପଚାରିଲା ବଗଟି ବେଙ୍ଗକୁ—"ବେଙ୍ଗବାବୁ ଶୁଣ ଟିକେ
ଶୀତ ଦିନେ ତୁମ ମଠ କେଉଁଠାରେ କହିବ କି ମୋତେ ଠିକେ ।"

ବରଷା ମାସରେ ରଡ଼ି କରୁଥାଅ ସବୁଠି ଭଜନ ଗାଇ,
କେଁ - କଟର ତ ଶୀତ ଋତୁ ହେଲେ ଟିକେ ବୋଲି ଶୁଭେ ନାହିଁ ।

"ବେଶି ଖରା ହେଲେ ଯାଇଥାଅ କେଣେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ
ଏହାର ଉତ୍ତର ଦିଅ ବାବା ମୋତେ ଭଲ କରି ସମଝାଇ ।"

ତୁମ ମଠେ ଥାଇ ଆହେ ବେଙ୍ଗ ବାବା କିସ ଖାଅ ମାସ ମାସ
ଶୁଣିବାକୁ ମନ ବଳୁଛି ମୋହର ଶୁଣିଲେ ହେବ ହରଷ ।

ବେଙ୍ଗ ବାବା ଏବେ ପାଣି ଧାର କାଟି ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ିଲା ପରି
କହିଲେ ବଗକୁ "ଶୁଣ ଆରେ ବାବୁ କହୁଛି ବୁଝାଇ କରି ।"

ମୋ ଦେହେ ଶୀତଳ ଢକତ ଥିବାରୁ ଥଣ୍ଡା ସହିପାରେ ନାହିଁ,
ଶୁଖିଲା ଜାଗାରେ ପଥର ଖୋଲରେ ମଲାପରି ଶୋଇଥାଇ ।

କଲଜାରେ ମୋର ଖାଇବାର ଥଳି ଭରି ରହିଥାଏ ସିନା
ଭୋକ ଶୋଷ ହେଲେ ଖାଇ ବଞ୍ଚିଥାଏ ସଞ୍ଚି ରଖିଥିବା ଦାନା ।

ବେଶୀ ଖରା ହେଲେ ପାଣି ଶୁଖିଯାଏ ସହିପାରେ ନାହିଁ ତାତ
ଓଦା ଜାଗା ଦେଖି ମାଟି ଖୋଳି ରହେ ଥଣ୍ଡା ଖୋଜି ନିତ ନିତ ।

ସଞ୍ଜ ବେଳ ହେଲେ ପଦାକୁ ବାହାରି ଖୋଜିଥାଏ ମୋ ଆହାର
ଟିକି ଟିକି ପୋକ ଋତ ସାରି ଖାଇ ମଠରେ ଶୁଏ ତା ପର ।

ଏତେ ବେଳଯାଏଁ ମନ ଦେଇ ବଗ ଶୁଣୁଥିଲା ବେଙ୍ଗ କଥା,
ମାଛଟିଏ ମାରି ନାହିଁ ଏବେ ଯାଏଁ ମନରେ ପଶିଲା ଚିନ୍ତା ।

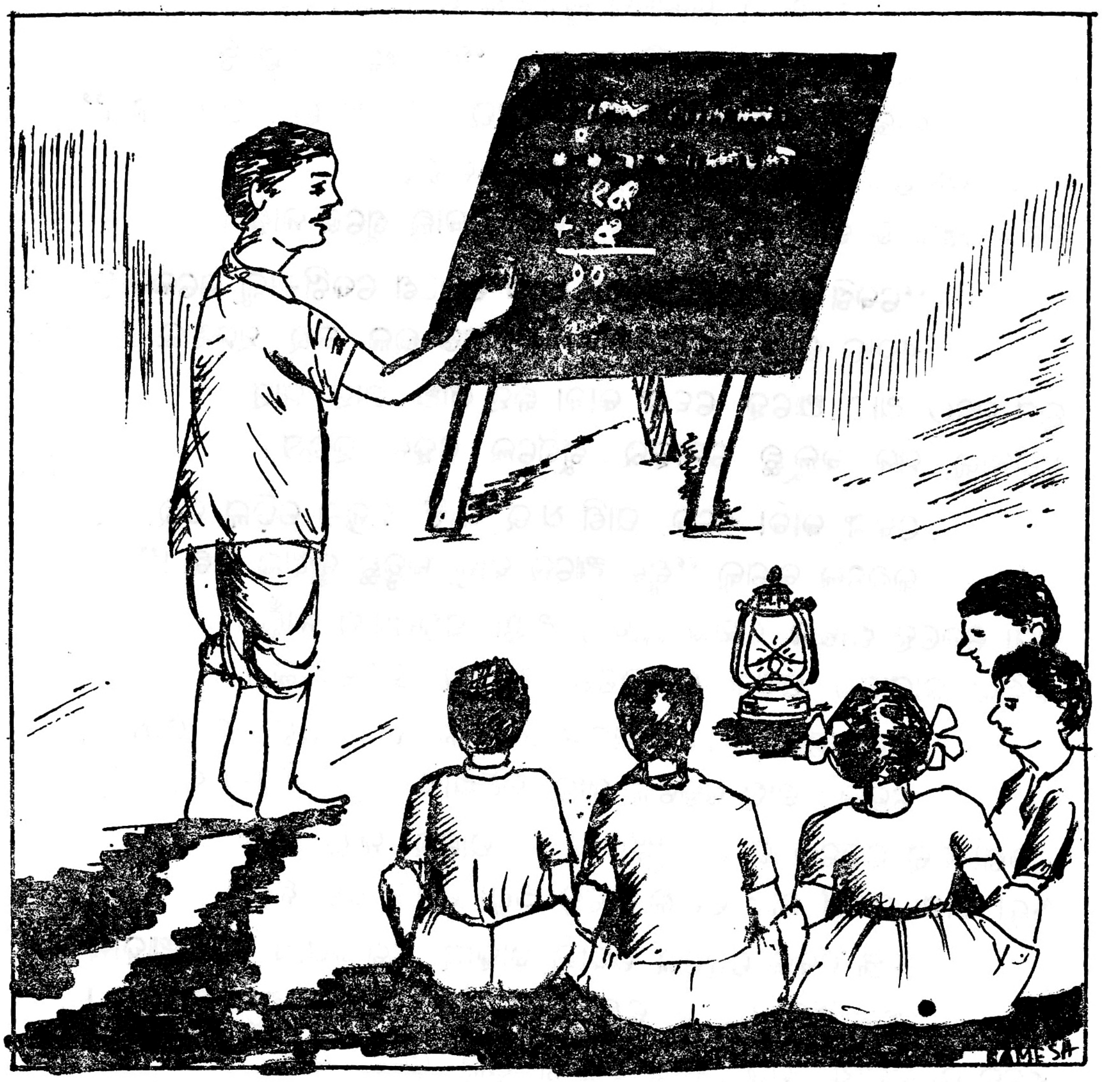

ରାତିରେ ପଢ଼ିବା ପାଠ

ଆସରେ ମୋ ଭାଇ ଆସରେ ମୋ ସହି, ରାତିରେ ପଢ଼ିବା ପାଠ
ଡଙ୍ଗର ଉପରେ ବେଳ ସରୁନାହିଁ ଦିନରେ ଆଣୁଛୁ କାଠ
ଆମେ ବଣୁଆ ଜାତି,
ଅଛୁ ମଦଭରେ ଲନ୍ଦାରେ ମାତି ··· ଆମେ ବଣୁଆ ଜାତି ।
ଗାଈ ମନ୍ଦାରେ କି କାଠ କାମରେ ହୋ ବୁଲିଲେ କି ଖାଲି ହେବ
କମାଣି କରିଲେ କି ହେବ ରେ ଭାଇ ସାହୁକାର ଟାଣି ନେବ
ନାହିଁ ହିସାବ ଜଣା,
ଆଖି ଥାଇ ହେବା ଆମେ କଣା ··· ନାହିଁ ହିସାବ ଜଣା ।
ଡର ଭୟ ଆଉ ଠକେଇକୁ ଚାଲି ପଛକୁ କରିବା ଭାଇ
ରାତି ଇସ୍କୁଲେ ଦି ଘଣ୍ଟା ବସିଲେ ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ
ଚାଲ ପରଜା ହିଲି,
ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ଗାଁ'ବାଲି ରେ .... ଚାଲ ପରଜା ହିଲି ।
ନିଜେ ହେବା ଛାତ୍ର ନିଜେ ହେବା ଗୁରୁ ଶିଖିବା ସମସ୍ତେ ମିଶି
ଭଲ ମଣିଷ ଯେ ହେବା ପାଇଁ ଭାଇ ଯୋଜନା କରିବା ବସି
ହେବ ଗାଁ କମିଟି,
ଠିକାଦାର ନେବେ ଏବେ ଛୁଟି .... ହେବ ଗାଁ କମିଟି ।
କହ କେତେ ଦିନ ଆମେ ଥିବା ଅନ୍ଧ ଫିଟୁ ନାହିଁ ପରା ଆଖି
ଜମି ଚାଲିଗଲା, ସୁନା ଚାଲିଗଲା ଆଉ କିସ ଅଛି ବାକି
କର ଡଙ୍ଗର ଚାଷ,
ମୁଣ୍ଡେ ହାତ ଦେଇ କରି ବସ, କର ଡଙ୍ଗର ଚାଷ ।
କେଉଁ ବାପୁଡ଼ା ସେ ଅଠା ବୋଲି ଦେଲା ପାରିଲୁ ନାହିଁ ତୁ ଜାଣି
ପାଠ ନାହିଁ ବୋଲି ଠକି ଦେଉଅଛି ପଇସା ନ ପାରୁ ଗଣି
ଯଦି ପାଠ ପଢ଼ିବୁ,
ଭଦ୍ର ଚୋରକୁ ଜବାବ ଦେବୁ, ଯଦି ପାଠ ପଢ଼ିବୁ ।
ସିଏ ନେଲା କେତେ ଇଏ ନେଲା କେତେ ଜାଣି କି ପାରିଲୁ ତୁହି
ପାଟି ଫିଟୁ ନାହିଁ ଯାହା ପଚାରିଲେ କରୁଥାଉ ହଇ ହଇ
ଯଦି ପାରିବୁ ଜାଣି,
ଦସ ସିଲଟ ଲଣ୍ଠନ ଆଣି, ଯଦି ପାରିବୁ ଜାଣି ।

ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି

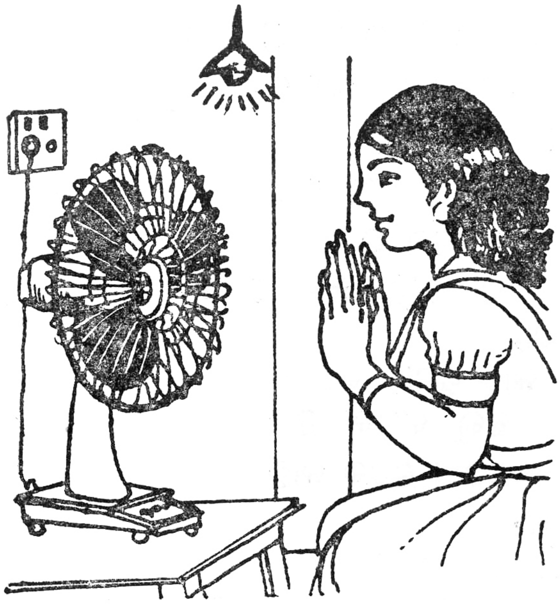

ଆହାରେ ଆହା କେଡ଼େ ବୁଦ୍ଧିଆ
ମଣିଷ ତାକୁ କରୁଛି
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

କେତେ ଦୂରରୁ ଆସିଛି ତାର
ବିଜୁଳିର କୁହ କି କାରବାର
ଜଳଇ ବତୀ ଘୂରଇ ପଙ୍ଖା
ଚାଲୁଛି ଧାନକଳ
ମଟର ଦେଇ କପର ପୁଣି
କୂଅରୁ ପାଣି ଉଠୁଛି
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

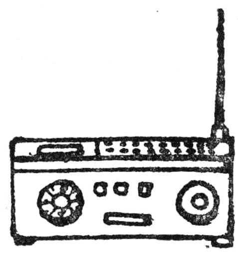

ଏଡ଼ିକି ଖଣ୍ଡେ ରେଡ଼ିଓ କଳ
କାନ୍ଧରେ ବହି ଚାଲୁଛି
କଥା କହୁଛି ଗୀତ ଗାଉଛି
ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ଶୁଣୁଛି
ବିନା ତାରରେ ଦୂର ରାଇଜୁ ଖବର ବୋହି ଆଣୁଛି
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

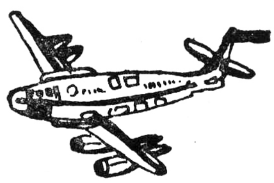

ପଥରଟିଏ ଆକାଶେ ଫିଙ୍ଗ ତଳକୁ ପଡ଼େ ଖସି
ମଣିଷ କିନ୍ତୁ ଆକାଶେ ଉଡ଼େ ଉଡ଼ାଜାହାଜେ ବସି
ଚଢ଼େଇ ପରି ଡେଣା ମେଲାଇ କପର ଉଡ଼ିଯାଉଛି
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

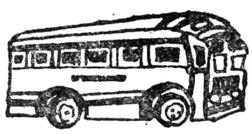

କେତେ ରକମର ମଟର ଗାଡ଼ି ଧାଇଁ ଚାଲିଛନ୍ତି ଧୂମାଳ ଛାଡ଼ି
କେଡ଼େ ବେଗରେ ସେ ଯାଉଛି ସାଇକେଲ ବା ଶଗଡ଼ ହେଉ
ପଛରେ ପଡ଼ି ରହୁଛି
ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

ଚକ ଚକିଆ ଘଣ୍ଟା ମୁହଁରେ ତାର କଣ୍ଟା
ଦିନ ନାହିଁ ରାତି ନାହିଁ ଟିକ୍ ଟିକ୍ ହୋଇ ବୁଲୁଛି
ସମୟ କହି ଦେଉଛି ଦେଖିଲେ କାବା ଲାଗୁଛି ।

ବାରମାସୀ ଗୀତ

ପ୍ରଥମେ ବନ୍ଦିଲ ଗଣପତିଙ୍କୁ ହୋ
ଦ୍ୱିତୀୟେ ଉମା-ଶଙ୍କର,
ତୃତୀୟେ ବନ୍ଦିଲ ଈଶ୍ୱର ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ
ଚତୁର୍ଥେ ଧରଣୀ ରାଣୀଙ୍କୁ ଜୁହାର, ନାଚକୁ ହେଲୁ ବାହାର ।

ପୁରୁଷ— ଅଶ୍ୱିନ ମାସରେ ଦଶରା ଜାତ
ଧାଙ୍ଗେଡ଼ୀ ମନ୍ଦାଏ ମାଇଲେ ନାତ
ଝୋଲା ତଳେ ଗଲ ଡୁଲି,
ନୂଆ ମାଣ୍ଡିଆକୁ ନୂଆ ଭେଣ୍ଡିଆ ଲୋ
ତତେ ହେତୁ କରୁଥିଲି,
ଘେନୁ ବୁଢ଼ୀ ଘେନାଇ ଲୋ, ତୋର କଥା ହେତାଇଲି ।

ସ୍ତ୍ରୀ— ଦିଆଲୀ ମାସରେ କହ୍ନକୁ ଗୁହଁ ଦନେ ମୋର କଥା ଶୁଣିଲୁ ନାହିଁ
ପାଞ୍ଜୁଲ ଘେନବ ବୋଲି,
ଖାଦ ପିଦ ନାହିଁ ଗୁଲବ କପରି,
ତୋତେ ବାହା ହୋଇ ମଲି
ପେଣ୍ଟୁ ବୁଆ ପେଟରା ରେ, ତେ.ତେ ବାହା ହୋଇ ମଲି ।

ପୁରୁଷ— ପାଣ୍ଡୁ ମାସ ଆସି ହେଲାଣି ସହ ପାଚଲା ଅଲସୀ ଆଣିବା ବୋହ
ହାଟେ ଯିବା ଦନେ ମିଶି,
ଜାକେଟ ଘେନବ ଲିଆ ଖୁଆଇବ ପାନ ଗୁେବାଇବୁ ବସି
ଗୁନ୍ଦି ଆସ୍ଥା ଚାନ୍ଦିରୀ ଲୋ
ହେତୁ ଥିବ ବାରମାସୀ ।

ସ୍ତ୍ରୀ — ପୁଷମାସ ହେଲା ଆହା ମୋ ଗୋରା   ପରବ ଆଇଲୁ ଅଲପ ପରା
ଭିଟିରେ ନ ଦେବୁ ଧରା,
ଲନ୍ଦା ଟିକେ ପିଇ   ଯିବା ସିନା ଶୋଇ
ସଲପ ଭାର ନାକରା
ଚେଙ୍ଗା ଭାଇ ଚେରଙ୍ଗା ରେ,   ସଲପ ଭାର ନାକରା ।

ପୁରୁଷ— ଥର ଥର ଆସେ ମାଘୁଆ ଶୀତ
ଯୁଇ ପାଶେ ବସି ଗାଉଲୁ ଗୀତ
କିଣି ନେଲୁ ମୋର ମନ,
ମହା ଯାତରାରୁ ଝିଙ୍କି ଆଣିଥିଲ
ମନେ ପଡ଼େ ସେହି ଦିନ
ଡମ ନନା ଡମୁଣୀ ଲୋ, ମୋ ସାଥେ କାଟିବୁ ଦିନ ।

ସ୍ତ୍ରୀ— ଫଗୁଣ ମାସରେ ଆମ୍ବ ବଉଲ
ଗୁଡ଼ଘର ପୂଜା କରବା ଚାଲ
ବକା କଣ୍ଠାକଟି ଛାଡ଼,
କୁଟୁମ୍ବ ବନ୍ଧୁର ଆଗକୁ ଆଗକୁ   ମକା କିଆରୀରେ ବାଡ଼
ଧେଡ଼ୁ ପୁଅ ଧେଡ଼ୁଆ ରେ, ଶୋଇଥିଲେ ଉଠିପଡ଼ ।

ପୁରୁଷ— ଚଇତେ ଚଇତ ଗୀତକୁ ମଜା   ବୁଢ଼ା ଧାଙ୍ଗଡ଼ାଏ ହାକାକୁ ସଜା
ବାରହା କୁଟୁରା ଗଲେ,
ଜଙ୍ଗଲଟା ଯାକ କୁଦ ମୁଁ ଆସିଲ
ହନୁ ମାଙ୍କଡ଼ରୁ ପଲେ
ପେଙ୍ଗ ଝିଅ ପେଙ୍ଗଣୀ ଲୋ, ଖଡ଼ା ଗଲା ହୁଡ଼ା ତଳେ ।

ସ୍ତ୍ରୀ— ବଇଶାଖ ମାସ ଗରମ ଦିନ   ମାଛ କନ୍ଧାକୁ ମୋ ହେଉଛି ମନ
କଇଁଆ ପାଚିଲା ବନେ,
ଟପାରେ ମୁଣ୍ଡେଇ ବୋହି ଆଣିଥିଲି
ମାରି ନେଇଗଲା ଜଣେ
ରଜା ପୁଅ ପରଜା ରେ,   କିଏ ନେଲା କିଏ ଜାଣେ ।

ପୁରୁଷ— ଲଣ୍ଡି ମାସ ଖରା ଆହୁର ଟାଣ   କାଠ କାଟି କାଟି ସରିଲା ଦିନ
କିସ କହିବ ମାଣିକ,
ନଣ୍ଡୁଆ ଭେଣ୍ଡର ଭେଟ ହୋଇଗଲା
ଛାତି ମୋର ଦକଦକ
ଖତୁ ମାଇନା ଖଟେଇ ଲୋ, ଏମିତି ବୁଲୁଛି ଚକ ।

ସ୍ତ୍ରୀ— ଆଷାଢ଼ ମାସରେ ରଥ ଯାତରା   ଆମ୍ବ ତେନ୍ତୁଳରେ ପେଟ ଆସରା
ଆଣ୍ଠୁ ଗଣ୍ଠି ମାରେ ବାତ,
କୁଲି ବୁତି କାହିଁ ସପନ ହେଲାଣି
ଭୁଲି ଗଲାଣି ମୋ ଗୀତ
ଲଣ୍ଡା ବାପା ଲଣ୍ଡୁଆ ରେ, ଯାହା ମୁଁ କହୁଛି ସତ ।

ପୁରୁଷ— ଶିରାବଣ ମାସ ଝଡ଼ ବରଷା
ଭୋକଲା ପେଟକୁ କିଏ ଭରସା
ଦେଇଥିବ ସିଏ ଋଣ,
ଧାନ କି ମାଣ୍ଡିଆ ଫସଲ ପାଚିଲେ
ମାପି ନେବ ଗ୍ରର ଗୁଣ
ଝୁଡ଼ି ମନ ଝୁଡ଼ିଆଣି ଲୋ, ମରମ କଥାକୁ ଜାଣ ।

ସ୍ତ୍ରୀ— ଭେଦୁଅ ମାସକୁ ବାଲି ଯାଉଚ୍ଛ   ମଜ୍ଜାଯାଉ କର ପିଇବା ପରା
ଜଇମଡ଼ା ଯିବା ଦେଖି,
ଏମିତ ବରଷ ପୂରୁଛି ମୋ ଗୋରା
ମାଜି-ଗଉରୀ ଯେ ସାକ୍ଷୀ,
ଅନ୍ଧ ବୁଆ ଅନ୍ଧିଆ ରେ,   ଫିଟି ଯାଉ ତୋର ଆଖି ।

ପୁରୁଷ— ବାର ମାସ ବାର ବରଷ ପର   ତାତଲ୍ ବାଲିରେ ଚାଲିଲ୍ ପର
ଓ   ବୁଢ଼ା ହେଲେ ଯିବା ମର,
ସ୍ତ୍ରୀ—   ଆସ ମୋର ମିତ   ଆସ ମୋ ମାଣିକ
ଚାଲିଯିବା କାମ କର
ରାଜା ଝିଅ ରାଣୀ ମା ଲୋ,
ରାଜା ପୁଅ କୁମାର ରେ   ହସି ହସି ଯିବା ମର ॥

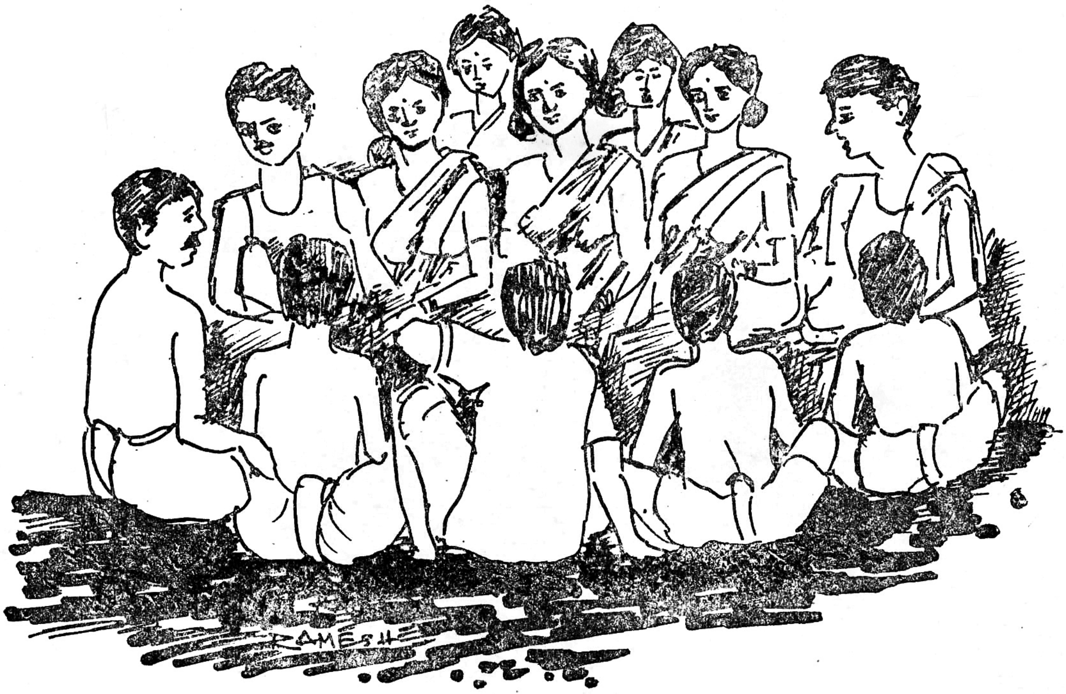
RAMESH